

15

Felje:
LEVENDULA

Ölembe macskát gondolok

APÁM

Akármilyen iszonyú is,
a kamaszhit elévül,
és elcsinált magzatával
a bakfis összebékül.

A múltam felhagyott lakás,
kihúzott szög, levert fal,
soha nem ismétелhető
pillanatok porával.

S poharat emelt a gyanú,
bora epe-keserű:
lókötő volt a leláncolt,
vadgalamb a keselyű.

...Pedig itt görnyedt Héphaisztosz
tárnamélyen, szurtosan.
Jó apám: nem cseng az üllő,
s a nyárnak vér-színe van!

MONOR

I.

Mivel hat volt az utolsó
hétnél nem adhatja alább
holnapra tán kigöngyöli
halvány hétlikú zászlaját¹

Csupa hit csecsemőfinom
selymére ha sugár pereg
ölembe macskát gondolok
lábamhoz nyújtózó ebet
Kinn felnyög és öklendezik
a lift vécéartály zubog
de itt benn egy napszíta táj
forog forog forog forog

II.

Birsalma és diólevél
Levendula és barkaág
Guba Angéla nagyanyám
mindkét ura rég sírba szállt

„Nem vagyok gyilkos, mondja ő!”

Ág-ujja képről képre bök
Magyarázza a Tolnait
Forró sovány térdén ülök
Avas fotó Tagbaszakadt
fiúk Csöpp Kurázszi mama
A bajszos Vencel bácsinak
Kezében nyitott Népszava

¹ Filodendron

III.

Mit jól benőtt s homályba zár
az északarcú mély vadon
egy-egy kegyelmes pillanat
résén most újra láthatom

S fülem egyszerre megtelik
halk ostinato vadgalamb-
burukkolással s gálya mód
úszik velem egy régi gang

Fénypettyes udvar Rőt kakas
Eperfabástya Jó közel
két házra van a temető
Egy sírkövön: „Uram, jövel!”

IV.

„Azt a zsákot add énnekem!”
Fondorkodik a szörnyeteg
kofa Foghíjas vigyorú
Rémít A tragacsra szögez

„Haggya, jóasszony!” – szólt anyám
Fölsegít Gyerünk Tolhatod
Vernyákoló tyúkot hozott
Feketeretket zöldbabot
Még krumpli kell A papagáj
planétát húz A fölkvart
porban egy rendőr rostokol
s köpenyzebében ott a kard

V.

Kongó folyosó Kályhadoh
édes-kesernyés tintabúz
Hiszekegy Horthy Szebb Jövőt
Kettőskeresztes L betű

Az udvaron kölyökharang
fontoskodik ha véget ér
a víg szünet és a csökkent
kis gömbakác portól fehér
Kopasz vagyok Nullásra nyír
havonta egyszer jó apám
s ez úgy gyötör miként a szó
majd Dusnokon: „bűdös pogány!”

VI.

Egyik vasárnap délelőtt
Pestről Faddról Szegedről is
több nyakkendőtlén bácsi meg
fejkendősnéni érkezik

A nagyszobába mennek és
apámnál vaskos biblia
„Legyetek csöndben, gyerekek!”
Zsoltár hallik ki s mord ima
Tudom már másfélék vagyunk
„Felekezeten kívüli?”
Bámul egy úr és fintorog
amíg az ívet tölti ki

VII.

Kora árvaság Cselédsors
Csak három osztály Jászolágy
És Gergely István dönti el:
„Kovács leszel, fiam, kovács!”

Aztán Pest Sörgyár Téglagyár
Később: „Csak egy becsületes
ember van, Szabó – az maga!”

Szepesi úr verdiktje ez
Altiszt ekkor / Rizskoch Befőtt
Kakaó/ A kiszuperált
Pesti Hírlap naptársora
plusz egy fotel apámra szállt

VIII.

Petőfi összes versei
után mindjárt a Biblia
Kont Pilátus elé vonul
Zsigmond elé az Úr fia

Bütykösre nyúvöm praclimat
Fekete kartont jó csomót
kapok mivel bőgtem: „Fehér
színesemmel hogy' rajzolok?!”
Anyám feledtetné a frászt
az orvul mennydörgő kuvaszt
Mesél Mesél Bernáthegyi
ebek virtusával csinhaszt

IX.

Gyakran repülök jegenyék
jelölte táj fölé azért
hogy írham mentsem mert a vad
oroszlán már nyomomba ért

A zümmögő vetés között
bukdácsol bozontos feje
Lenézek rá Varázsigém:

Fe'gajda' „*Já*jadó puszta, gyükece!”

S ezt gajdolom nagy boldogan
reggel mikor fölébredek
Nem tudván még hogy' fűz agyunk
éjjel képzethez képzetet

X.

Laci nagybátyám tizedes
megjön Enyém a bajonet
Hurcolhatom és a boltba
Zi-Zit venni azzal megyek

Az utcánkban egy önfeledt
hadnagy sétál én meg lesem
Kilencet lép és hátra arc!
Majd vissza nyalka-peckesen
Kapkodnak rá – ő visszaint
Mókás De gyorsan megszokom
hogy ezt csinálják rendszerint

XI.

Noha élesen különül
zajló képsorral földereg
– újságélmény – a kassai
bombázás Ám hogy negyvenegy...?

Vagy még előbb? Úgy tűnt: velem

a háború épp egyidős
Eltúrtem mint a kanyarót
Aligha firtattam: ki győz?
Kenyér- s cukorjegy Margarin
Műrostos gönc És egyre több
sóhaj Szirénavijjogás
baljós menny a fejünk fölött

XII.

Valahol volt egy elvadult
hatalmas kert és benne mi
Fölöttünk morgó horgany-ég
Bombázók ezüsthérei

Röpcédula meg sztaniol
pilinckázott és néha egy
meglőtt – pengőként pördülő –
füstöt húzó gép is esett
Cigány bogyóit gazdagon
pazarolta a bodza ott
Neved őrzöm Léber Zsigám
de arcodig nem juthatok

XIII.

És arctalan Mind arctalan
Jól elbújt Bokros Pista is
Még Endre öcsém se különb
aki Adelaide-ben lakik

Anyámat néha láthatom
Csecsemőt szoptat /Ő melyik?/
Mamuszos lába sámlin és
mögötte zúg böllenkedik
a csikótűzhely A falon
falvédő és Szent Flórián
képmásával egy cédulás
naptár Dongó ablakszítán

XIV.

Vasvirág Nyirkosdeszka-szag
Homokszag és Kátrányszag is
A pókizom-cibálta nap
csak szép lassúdan változik

Gyík villan Bodobács lohol
Rebben s iszkol víg szöcskehad
A töltésen dróthúr pönög
és szüntelen vonat szalad
Lábuk lóbázgató bakák
lesnek ki bamba-réveteg
Meggalt a kormányzó fia
A gyászcsukk Kenderesre megy

XV.

A képernyőn karcsú gepárd
lépdelt párban s önkéntelen
– fejmozdításuk látva –: „Ők,
ők mennek ott, mondtam, igen!”

Így rukkoltak gyalog s lovon
kénsárga posztómándliban
Puskájukon hosszú szurony
Inukban föltekert iram
Hír: „Felkötik a monori
csendőrgyilkost!” És a zsidók
gettóját egy hő májusban
ők blokkírozták falka-mód

XVI.

Csenevész vagyok A fejem
örökké fáj Apám visz el
a Burján doktorhoz Zsidó
„Ej hát csússz feljebb kicsivel!”

Ám a nadrágtartóm beakadt
s visszahúz Szólni nem merek
Anyám kóser családnál is
szolgált: „Túrhetős emberek!”
Vonulnak némán batyuval
Vizet vihet a prolinép
nekik és nagy csendőrpofont
kap Gelb Nusi mikor kilép

XVII.

Pirosít a Franck papírja
Mártus nagynéném tudta ezt
És volt Meinl: kávét lulázó
kölyök Bak ser Bayer kereszt

„Miért bántod? Ne káromkodj!”
Köpőcsésze Bundabugyi
„Nem, nem soha!” Monori Mag
Nivea EMERGÉ gumi
Pántos fülvédő Kiszűst
SAS behívó és ONCSA ház
Schmoll paszta „Éljen Szálasi!”
Papírgéz Lódög Légnymás

XVIII.

A radiátorgyár hova
apám hajnalban kelve megy
hadiüzem lett Gépsorán
készülnek a gépfegyverek

Nazarénus alázatú
nemzóm szépen eldekkol ott
s hite így nem csorbul mivel
fegyvert ugye sosem fogott
Majd hadnagyként ugratom én
hallván szakmám okán panaszt:
„Jó, jó, apám, maga csupán
Kispestről húzta a ravaszt!”

XIX.

Most már napok óta morog
és egyre jobban hallani
Kivált esténként Makacsul
jön jön araszol valami

Apám a Béni bácsival
itthon rekedt és most fülel
/Nincs vonat/ Sült tök az ebéd
Blumentháléktól még dühvel
fel-feldörög a németek
mozsara „Gyerünk, Ilusék
hívtak is. Ott csak csöndesebb.
Úristen! Nézd már Vasad ég!”

XX.

A gazdasági iskola
felül megdombolt vasbeton
pincéjében vagy húsz család
lehintett szalmán matracon

Sorban melós cipész tanár
meg vasutas família
s ha fönn elhalkul a moraj
egy-egy merész lohol haza
„repszit lesni” Az itt hagyott
Goldschnidtnak ez lón végzete
Megtalálják két koca közt
Kidőlt moslékban vén feje

XXI.

Alighanem vasárnap volt
Megnézhetném de nem teszem
Csönd lett Csak a fény bicegett
le a kőlépcsőn s hirtelen

palacsinta-puha beszéd
tudakolta hogy „Nyemcki jeszt?”
Sisak Pisztolycső Többnapos
borosta Vérágas szemek
A társa pilotkás Písze
Puskája van”Davaj! Szabad!
Mózsno ityi!” – „Hé kamerád!”
vétette el a vasutas

XXII.

Aztán a kapu be nem áll!
Az első szőrmók természetes
Hadar és – no lám! anyuka
válaszol rá s az hülledez
hogy nyelvét értik Fölragyog
és kérdezi: „Tü pacsimú
tut zsvijos?” ... Ezt én forgatom
most vissza: később magyarul
mesélte nekünk hogy' van ez.
/Rég nyugszik már aki a rác
szavakkal édes ínye közt
a szívünkbe lopta magát/

XXIII.

Bádogvidám muzsika

zeng a „Már minálunk babám...”

és három Mózes- féle fej

a községháza homlokán

Sztálin van már és nem Sztalin

A lyuggatott falon pucér

cseresznyepiros Góliát

Magócsi úr babot ígér

apámnak ki kutat javít

és rendbe hoz egy hidrofort

„Dokument is lesz meg olaj !”

Kacsint majd mahorkát sodor

XXIV.

Az egyiknek puskája van

A másiknak géppisztolya

Az öreg ravaszdi szelíd

az ifjabb nem nevet soha

Az egyikén lábszártekercs

fejelt csizma a másikon

A muzsik csajkával kínál

Amaz? Egy csikket belenyom

A vén riogatja anyám:

„Elviszik a párnádat is!”

Nem szól ha nem muszáj amaz

Fegyvert pucol Sóhajtozik

XXV.

„Jászföldi Szabó!” – neveti

apám elnézőn s titkon őt

„Poéta és feltaláló”

áll a névjegyén Ma délelőtt

ágyban fekszik úgy „dolgozik”

„Csillag leszel hazánk egén!”

– súgja nagybátyám lázasan

Kezében egy vers Az ^enyám *enyém*

Aztán naponta reszketek

Mikor kötik fel? Ha igaz

Pálffy Fidéllel bratyizott

Nem bántják Szamár kisnyilas

NEHÉZ A KENDERTILOLÁS

A gereben színezüstből

Este aranyrokka surrog.

Aranyesztováta csetteg.

A vetélő? Fattyú-csillag!

Törött lábú páva téved

tóba, kenderáztatóba.

Ilia Pál arra sétál,

guzlicájával kifogja.

Palit viszik katonának,

Ljubicát meg mindenesnek

a városba, hol az érsek

gyűrűs keze hint keresztet.

Nehéz a kendertilolás

még nehezebb a szolgálat.

Minek is szeret a szegény?

Hull a könnye Ljubicának.

Dusnok

I.

Legelőbb ők tűnnek élém
lassan tangózva módfelett
tűnődve bólogatva és
folyton kérődzve Egyre megy

gőzölgő trágya gabona
vajúdó nő falka gyerek
ők metronom-egy-iramban
húzzák-vonják a szekeret
Nyáluk bő nyáluk porba hull
Nyakuk böngölymart és heges

De akinek van ideje
velük Bajáig elmehet

II.

Akár most a papírra én
úgy tapad rá a nagy család
az éhhalál elől futó
meleg húsodra – furcsa rác

falu Bő szoknyák Kívül-ing
Klumpák és sár és főkötős
nenák És: kenyér Libazsír!
Koromragyás téglák között
az égre látni egyenest
Két sonka közt a csillagig
S törtéig őrzi az edény
a füstölt hús zamatait

III.

A kenderáztatóba hullt

Ittas volt anno dazumal

Bakula papa s odavész

ha komája rá nem talál

Böte lett bottal kocogó

de nyolcat nemzett – hat maradt

és megjárván Amerikát

csak kimódolt egy kis darab

agyagos sarkot házikót

s inas kezével fogta ám!

/Emlékszem egy bicikliért

böngött ~~legyen~~ Jóska batyám/ *legény*

IV.

Fejkendőjét felkapta majd

térdre esett az ágy előtt

Ám kandi varkocsa kibújt

s ettől ijesztő árnya nőtt

A könyöke hántolt faág

Orra gőgös volt mint a kard

szája – szigorú szigorú –

valamit rácul elhadart

Felállt Megindult görnyeteg

A lámpához lépett: a láng

fuvintásától elpucolt

s egyet nyekkent a szalmazsák

V.

A gyöngö kukoricaszár
tűzétől nagysoká hevül
a páka meggypirosra Szén
szén kéne s jó ha gally kerül

Az ám Pedig fusizni van
lyukas fazék vájdling lavór
tömérdek Liszt bab tej tojás
a munkadíj Elvéve – bor
Sámlin kuporog jó apám
Édesanyánknak útban van
Már főzne... Szalmiák pezseg
Sósav bűzlik minduntalan

VI.

Böllért kétszer ha hítt de még
a „békebeli” Monoron
/Ott kézipörkölő dívott
itt szalmát gyújt a rác rokon/

És attól mindent ellesett
Ölés Kolbászhús Sonkapác
Miként mástól a szemezés
vagy a káposztataposás
tudományát is mihamar
És semmi paraszti dolog
a kis nadrágszíjemberen
bizony mondom – ki nem fogott!

VII.

Engem keresztvíz sose ért
de a csikó passzustalan
nem lehetett s ha már muszáj:
„Legyen református, uram!”

Két kis hugom és két öcsém
ugyanígy „intézte” apám
Anyakönyvbe így van írva
„Közelibb” hit ez /Puritán/
„Dicsértesséket mondj, pimasz!
Ez még egyházi iskola!”
Dühöng a pap. Kinevetem
Mégvár s jól meghány két koma

VIII.

Meddig Jézus teste a szent
ostya s mikor válik csupán
emésztékké? Ezt okítja
a plébános s én a „pogány”

apám faggatom: hogy’ van ez?
„Nézd meg a Szentírást, fiam!”
Mondom hogy néztem s nem lelem
Nem tágít: „Nézd meg, benne van!”

Aggálytalan szektás hitem
bárkája később mélybe vész
de szépívű bordái közt
ez volt az első repedés

IX.

Rokkát hoznak Guzsalyán kóc

füel a pulya: MESE lesz!

Kútgémre felfutó lidérc

Vajasba fulladt szekeres

Boszorka fejte kanca és

vert fal likán át izgatott

tőgyénél megpiszkált tehén

mi rúgni kezd s így a gonosz

ravaszdí szomszéd célba ér

úgymond bagóért megveszi

Rémüldözünk Alig merünk

kimenni pössenteni

X.

Hogy volt? „Zelene zeleno...”

Selymet zöld selymet sző a lány

Zágrábból indult egykoron

a dal s karácsonyéjszakán

a gazda fölserkent kinéz

kacagás hó pálinkaszag

csapódik bé Három legény

„keledál” az ablak alatt

Másnap is jönnek ugyanők

s mivel éjjel berekedtek

„suprikálnak” halk Iszusszal

/Ad hominem Aprószentek/

XI.

Nékem is volt ifjúságom
és tündöklő mert – nem volt más
Kukoricagáncaország
a szívem tőled ekcémás

Micsoda mohos Grönland-hideg
kutakból ittam! mennyi vad
tömjént égettel Elegyúr!
Hogy' ringattál Vajas patak!
Libapásztorként a Lúdast
és kelepelő szélmalom
tövében a Don Quijotét
ott negyvenhatban olvasom

SZELES, KIALVÓ

Szeles, kialvó naplementék.
Talán ma már esik – epedték.
Nyöszörgött, sírt a lombereszték.
Fészkükre sietve húznak a fecskék.

Kidőlt a pózna. Vaksötét lett.
A táj fohász, kéztördelés lett.
Zörgött az ablak, búgtak a lécek,
és elcsitult Mihály, a részeg.

Robbant a menny s a Székely utcát
rég várt esőnyilak porozták,
és ríttak hálás, halk zsolozsmát
a félig ájulttá botozott fák.

Anyám: Már félig telt a dézsa!
Hanem az ég hús hordaléka
kotródott is. Csak néha-néha
pukkan a villó víz buboréka.

BAJA

I.

Sósabb a só Lágyabb a kő
Több itt a hó Több itt a szín
A kertek mélye elveszejt
Jázmin- és vadrózsa-baldachin

Fűzfásor Foszforos homok
A Vonatkertben platánok
Hajós tőzsérek Rác kofák
Bunyevácok és sokácok
Svábok – kevesen de vannak
Zárt „e” zeng Érsekcsanádról
Jön sok „filléres” társszekér
A nagypiac tarka tábor

II.

A város ő par excellence
Zsúfolva az új betonút
s rúgtat lovas bandérium
amikor Midszenty befut

A főtéren lelkes tömeg
Zúg az „Éljen!” A kis prepák
fitymálva néznek engem ott
a bámézkodó klottgatyást
Baja: „Rákosit a búsba!”
Baja: Csúpó gazda, baj lesz!”
Baja: Eposz UNRRA Nékosz
Baja: túlhabzó szilaj szesz

III.

Mediterrán bódulatban
széttárva dundi karjait
hever Danaé-városunk
Sütkérezik Sodortatik

Felnyög: szép renyhe szörnyeteg

s a Szentháromság bő terén
füstölnek ferde illatok

Konfisló pizska Dinnyehéj

Apad pezseg a Duna-ág

Vulkániszapként izzik a

föveny Villont fal négy diák

s a hosszú combú Jagⁱcza *Jagicza*

IV.

Jelky Andrásnak városa

Mészáros Lázár városa

Tóth Kálmán és Türr városa

Vityebszkem – tündöklő Baja!

Dodeskaden és Bagdad is

Sóher voltam és gazdag itt

Valaha itt sétált Babits

s partizán volt a vén Muity

Valahol volt egy fatelep

Fölötte a hó remegett

A Tettinger lány nevetetett

Piroska mi van ma veled?!

V.

Már suttyóként átúsztalak
nem félve sodor-mélyedet
s lebukva jó volt hallani
a messzi rocsó hogy' recseg

Rozsdás uszályból sok követ
szórtam beléd A partra hányt
rönköt felhúztam És ezüst
kagylód gyűjtöttem kincs gyanánt
Bizony Endrém az Ács batya
minket jól bepalizott:
„Inggombnak kell ez. Jó pénz lesz.
Húzzátok csak a ladikot!”

VI.

Gazoltam a talpfák közét
Gyapotot szedtem Markot is
Gidák Selyemhernyó Nyulak
Cíglöttem hús habarcsot is

Talicskáztam gonosz betont
Zsákoltam – Lógtam óraszám
Kis híján lettem ellenőr
Kupiba csalt egy szeszkazán
„ Majd kapsz egy szakmát – így apám –,
ami ennél több, bűn, fiam!
Nincs rajta áldás. Ördögé
s meg is égnek mindannyian!”

VII.

Apánk akarta és mi nem
Bennem kivált munkált a dac
A szomszédból már ismerős
volt bűzéről egy kecskebak

„Kóstold meg hé! Kapsz egy pofont!”

Édes lehű jó volt a tej
Kirobogtam köszönteni
Hálám horkanva túrta el
Konvergáló kis szarvait
villanni látom untalan
A rét – csupa gledícsia
Nyakán a lánc? Arany arany

VIII.

Fényképész: Hollywood-vidám
mosoly feszül az arcokon
„Ha lesz köztük négy ismerős,
én mégis beiratkozom!”

Épp annyi volt! „Ne fogd fiam,
ezt az asztalt: el nem szalad!”

Így a diri... Kollégium
/Fél évig – zord apám miatt/
Tandíj semmi és ingyenes
jegyeket kapok valahányszor
a Nagy Testvér új filmje megy

IX.

Jeanne d'Arc-i sóhajtás a táj
Minden tetőt fönség borít
Lelkemre nagy csönd fátyoloz
fehér fulár bocsátkozik

Aki megyen ügyelve lép
legyen halk a hóroppanás
Áhítat kell most végtelen
és ragyogás és ragyogás
Tüdőm szilánkos fényt iszik
Ma még a cinkehulla se
boríthat ki s lám a torony
megint varjaktól fekete

X.

Sokan voltunk Anyám kezét
kínlódjak bárhogya nem lelem
a főmön S korán megcibált
néhány méltatlan szerelem

Hernyó a tűzben? Annyi vad
gátlás. Csontig karistoló
röhej... Huckleberry nyomor.
De: könyvek s bölcs tanári szó
És neofita balhitű
ott lettem én s több évtized
kellett amíg az a cipó
kidobhatatlan sercli lett

EPILÓGUS

Egy illat tinta- s kályhabűz
kevercse És birsalmaszag
És a kizsöndült nyírfarönk
Temetők Monori Mag

Fölvetődik majd elmerül
a páskom Hull szakad a hó
és végeérhetetlenül
harsog a Klapka-induló
Egy lusta emlőmozdulás
Vérembe ívakodott
párája most is részegít
Tűnt holdja most is fölragyog